

Pregou S. Ramon 91
Fernando Ovega

Miñas donas, meus señores de Villalba: alguén publicóu por ahí que esto iba ser unha conferencia. ¡Probe de mín, e probes de vos! ¡Unha conferencia desde este balcón! ¡Unha conferencia no medio das festas! Tranquilos todos. Tranquilos, que eu soio veño a proclamar ó mundo que en Villalba, a trinta d'agosto do 91, empezan outra vez as festas de San Ramón.

Reíña das festas, damas de honor: o pregoeiro preséntavos o seu respecto, e non tén outras verbas que decirvos co poeta chairego:

"Ai, rapaza villalbesa,
mociña da Terra Chá;
na gayola dos teus ollos
foise a miña libertá".

Ós escritores premiados no Concurso Literario da Terra Chá, doulles, cómo non, a enhoraboa. Mais tamén quero consolar ós que non gañaron. Diréilles que eu tamén me presentéi unha vez a este certamen, e non ganéi. E xa vedes: aquí estou. ¡Cheguéi a ser pregoeiro do San Ramón!. Xa séi que esto non é o Premio Nóbel; pero é canto pode pedir un labrego de Pol coma mín. Un labrego que nin siquiera labrego puido ser.

Pero son pregoeiro en Villalba. Ieso é alta honra pra un chairego. E atoparse convosco, xentes cheas de empuxe e vida. E atoparme comigo, porque de lonxe veño, e estou na terra, e houbo un pensador que dixo: "conocemola terra pola

terra que hai en nós". É sentir cerca este cruce de camiños por donde pasou Europa, e donde Galicia decide si olla ó mar ou olla ás terras de dentro.

¡Camiños da Villalba de hoxe! ¡Camiños do vello condado, cheos da historia mais fecunda! Pedras vellas, casiñas remozadas, que levades dentro o arume da miña Terra Chá. Campos longos, do mais longo ^{hoi fonte} ~~otro~~ de toda Galicia. Terra de promisión dos que nos fomos, e non séi, regatos pequenos, pai Miño, tenzas de labranza, mozas que nunca esquencemos, non séi cando volveremos...

Pero ^{teño que} ~~se~~ deix^o on lado os sentimentos, porque hoxe estamos de festa, ^E ser pregoeiro en Villalba é aínda algo mais: cando salía, aló de donde vivo, dixeran que ser pregoeiro en Villalba era, quizais, o primeiro paso pra presidir a Xunta, ou ser Reutor en Santiago, ou Arzobispo en Compostela. Que vive Deus que nunca vila algunha déu tal cantidade de ^{Sabiduría e} poder por metro cadrado.

E iso, sin contar co poder dos capós, que nunca foi ben descrito. ~~O~~ mais parvo de Villalba, si é que en Villalba hai algún, vaille pasar como lle pasou ó Cardenal Quiroga Palacios, que subiu mui pronto de ^{prego} ~~enda~~ a bispo, e de bispo a cardenal de Santiago. Cuando foi de vacacións á súa aldea, allá na provincia de Ourense, acercóuselle un paisano, santiguouse, e díxolle: "Ay, don Fernando, como siga así, vai chegar a Dios".

Quizais por eso, aló no resto do país muita xente pensa isto: pensa que o Patrón de Villalba é San Manuel. San Manuel, que foi Mártir antes de ser Presidente. O mellor é porque hay un refrán que dí: "do que aluma ó santo, come o

santeiro". E aquí alúmanlle muito a ese San Manuel. E él déixase alumar tanto, que os santeiros de Villalba sempre teñen, como hoxe tiveron, algunha inauguración que facer.

No é por menospreciar a estes santos de carne e oso, que son certos e milagreiros; pero hai outro santo meirande, ou polo menos mais antergo, que é o voso San Ramón. Eu teño dous San Ramóns na vida: o San Ramón de Penamazada, que me quitou manchas dos ollos, i' o San Ramón de Villalba, ó que sempre quixen vir, ^{se pecaba algo;} de mozo a ver se pecaba; i' agora, de pecador, a lembrarme de cando era mozo. ^{Que o señor cura non falla} ¿Por qué? Porque non hai festa meirande, ^{no que a unha reunión benvida,} nin mais sentida, ca que os villabeses, lle soupestes facer ó Patrón. Polo mesmo, non hai moza nin hai mozo, desde Roupar a Mosteiro, desde Lugo a Mondoñedo, que non soñara algún día con vir a este San Ramón. ^{rapos de casados, que non se hai que recatar} Nove días vades ter de loubanza e esparcemento. Nove días, cas súas noites. E no medio, a foliada. ^{nada mais, e pronto} Calen neles as novas da Perestroika. Garden silencio os que falan de reconversións e paro. Olle pra outros lugares o recaudador de impostos. Que no territorio autónomo de Villalba a bombas de palenque xa anunciaron o San Ramón. ^{a ti que serás} Nove días, cas súas noites. Teredes tempo pra folgar. E tempo pra loupandada, que ben sabe Deus que non vai quedar augardente sin queimar, nin viño sin catar, nin empanada sin probar, nin roscón sin encetar, nin froito da terra ou do mar sin degustar. Xa sabedes que "festa sin comida non é festa complida". "Nin hai folganza sin traganza". "Nin festa sin viño, nin ola sin touciño". E, metidos nos praceres da mesa, non seréi eu quen vos diga que

Mais alto, ata que nos escolten na Xunta

non confundades o pulpo co polbo, como fai agora a Real Academia Galega. Somentes que nono mezcledes.

Pero vades ter tempo, sobre todo, pra darlle ó corpo o que o corpo pide, i o corpo pide diversión. Baile o abó y a aboa. Baile o solteiro i a casada. O solitario i a namorada. Bailen os nenos i as nenas. Os mais vellos i o tullido. Que bailen as bruxas na néboa das carballeiras. Que bailando boten pra outro lado os farios os que teñan mal de ollo. E que bailen también os señores curas. "Que o señor cura non baila, porque tén unha coroa. Baile, señor cura, baile, que Deus todo llo perdoa".

Todo se perdoa na festa: a mirada a aquela moza, cando ela non te quere ollar. Os piropos á casada, que muito lle han de gustar. Os piropos ós casados, que non se hai que recatar. E un pouquiño mais de viño, a naide pode extrañar.

Xuntade a noite co día, que son nove, nada máis, e pronto van a pasar. Que ben sabe Deus que se pasa antes a festa que as penas. Que as penas logo volven, i as festas un ano tardan. O San Ramón nos axude.

E a tí, San Ramón, que nos ollas cun sorriso; a tí que serás o gran homenaxeado, queremos empezar a celebrarte, pero tamén a pedirche. O pregoeiro, co concurso de tódolos villalbeses que están nesta praza, quéreche facer unha letanía. O San Ramón nos axude.

Oídeme, veciños: cando lle faga ^{agora unhas} unha imprecación ó santo, vosoutros respondede: "O san Ramón nos axude". A ver como soa: O San Ramón nos axude.

- Todos: "O San Ramón nos axude".

Mais alto, ata que nos escoiten na Xunta:

- Todos: "O San Ramón nos axude".

Mais alto aínda, ata que nos escoiten na Moncloa: -

Todos: "O San Ramón nos axude".

Vamos, pois, aló:

-- Pra que lle suban ó lagrego o precio da leite, e nos baixena todos os precios do viño...

- O San Ramón nos axude.

-- Pra que San Manuel (perdón, don Manuel) consiga que as autovías cheguen polo menos a Villalba...

- O San Ramón nos axude.

-- Pra que, se non chove café no campo, chova ~~pero~~ ^{pero} auga a tempo...

- O San Ramón nos axude.

-- Pra que, en todo caso, non chova nestes nove días...

- O San Ramón nos axude.

-- Pra que, da mesma forma que se fará o milagro de Xuntar a Fidel i a Fraga, aunque sexa na Habana, nós poidamos xuntarnos todos en amor e mais compañía...

- O San Ramón nos axude.

-- Pra que se vaian fora os novos meigallos da droga i'os roubos i'o paro i'a queima dos montes, contra os que aínda non se inventaron conxuros, con queimada ou sin queimada...

- O San Ramón nos axude.

-- E pra que cando sone a gaita non pareza máis que chora, senon que canta, polo ben que nos vai a todos...

- O San Ramón nos axude.

O San Ramón nos axude... Se llo suopemos pedir, non

Aunque non sei se chegamos, tende a pebir
que non chova pra festa...

6

fallará en nada este noso San Ramón. Que anda por ahí don Manuel falando sempre de encomendarse a Santiago, e confiar nos milagres de Santiago. I'eu, non é por crear celos entre os santos. Mais dígovos que é moito santo San Ramón. Mui to, e mui milagreiro.

Mais, pra que faga ben os milagres, e pra que ademáis faga mui to, hai que celebralo ben. Xa séi que eso io faréis, pero deixádeme que insista: esquencédevos das penas. Non pensedes na contribución. Facede a festa na rúa e nas casas. Pero, sobre todo, na ialma. Que chegue o eco da vosa ledicia ata a confín de Fisterra. Demostrádelles ó mundo que o galego, polo menos o galego de Villalba, non é insolidario, senón que sabe darse a mau.

E sabede, por último, que a Festa de San Ramón non é somentes a festa de Villalba. É a festa de tódala Terra Chá. É unha gran festa galega. I'eu, polo mesmo, unha gran festa do mundo. E, simplemente, grandemente, o San Ramón de Villalba; da capital certa de tódolos que emigramos; de tódolos que quedastes; de tódolos que soñamos con voltar á nosa terra.

Soio lle queda unha cousa ó pregoeiro orgulloso: pedirvos, xentes de fidalguía, que lle fagades un buratiño, somentes un buratiño, no voso corazón villalbés; no voso corazón grande, como é grande a Terra Chá.

Eu, cando volva, mañá mesmo, aló donde está o ruxido, direille ó mundo varias causas. Direille que os pobos do entorno de Villalba siguen sendo, en verbas do noso Presidente, coma "as froliñas dos toxos"; pero están vivas. Direille que atopéi unha Villalba que medra con fermosura.

Direille que está medrando gracias ó empuxe da súa xente. E direille que, cando hai que traballar, traballa. Pero, cando hai que facer festa, non hai quen lle gane en festeira. I'este ano, neste San Ramón do 91, ídelo demostrar coma nunca. Pra facelo bon, empezando berrando connigo:

¡Viva Villalba!

¡Viva o San Ramón de Villalba!

¡Vivan as festas de San Ramón!

Reina das festas, dase de honor: o pregoeiro presentávos o seu respecto, e non ten outras verbas que desirvos do poeta chairego:

"Al, rapaza villalbese,

moceña da Terra Chá;

na geyola dos teus ollos

foise a miña libertá".

Os escritores premiados no Concurso Literario da Terra Chá, douilles, como d'eu, a enhoraboa. Mais tamén quero consolar ós que non gañeron. Diréilles que eu tamén os presentei unha vez a este certamen, e non ganéi. E xa vedes: aquí estou. ¡Chegué! a ser pregoeiro do San Ramón. Ya séi que isto non é o Premio Nobel; pero é tanto pode pedir un labrego de Fol coma aís. Un labrego que nin siquiera labrego puido ser.

Pero son pregoeiro en Villalba. Iseo é alta honra pra un chairego. E atoparse convosco, sentas cheas de saque e vida. E atoparme connigo, porque de loaxe veño, e estou na terra, e houbo un pensador que dixo: "conocemois terra pola